

Ломачинська С. В.

студентка,

Науковий керівник: Лубський В.І.

доктор філософських наук, професор,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ПОШУК МІЖКОНФЕСІЙНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ У ДУХОВНОМУ ВИМІРІ УКРАЇНСЬКОГО ХРИСТІЯНСТВА

В умовах кризових ідеологічних протиріч сьогодення, в яких знаходиться українська держава, особливо актуальною постає проблема подолання бар'єрів релігійної комунікації в міжконфесійних відносинах, яка в суперечливій історії християнства поступово набула есхатологічного змісту: «Бо повстане народ на народ і царство на царство» (Мт. 24:7).

Метою дослідження є аналіз проблеми міжконфесійної толерантності у взаємовідносинах вітчизняних християнських конфесій у сучасний складний період життя українського суспільства. Джерельною базою подальшого наукового аналізу стали публічні виступи в ЗМІ очільників основних християнських конфесій в Україні – Онуфрія (Березовського), Філарета (Денисенка), Святослава (Шевчука) та публікації вітчизняних науковців (О. Шуба, Є. Юнусова).

Проблема міжконфесійного діалогу – це спроба подолання, передусім, соціальних та психологічних бар'єрів в релігійній комунікації, адже це не відмова від власних ідеологічних переконань, не бажання нав'язати свої вірування і свій тип мислення, а бажання поглянути на позицію іншого з точки зору доміантної в християнській ідеології тези про цінність людської особистості та моральнісних вимог терпимості, взаємоповаги, відкритості і свободи. Адже «саме в просторі міжконфесійної комунікації досягається зняття відчуження людини від людини та окреслюється потенційна можливість єдності між ними. В ході міжконфесійної комунікації поступово зникає вертикальний вимір, натомість набирає силу горизонтальний, де діалог між релігійними спільнотами починає відігравати вирішальну роль. Комунікація тут постає головною умовою для досягнення основної мети міжконфесійного діалогу спільноти» [3, с. 16].

В означеному випадку варто розглянути Душпастирську інструкцію на виконання Декрету Другого Ватиканського Собору про засоби соціальної комунікації «*Communio et Progressio*» (Єдність і поступ) яку вважають «великою хартією» християнської комунікації. В документі чітко вказано, що: «Люди різних релігій, якщо їх справді надихає віра, здатні неабияк пособити суспільному спілкуванню. Заходи людей доброї волі могли б не просто прискорити соціальний та культурний поступ. Вони могли б, волею Святого Провидіння, покласти початок всесвітньому діалогові найвищого рівня. Діалог навчить своїх учасників утверджувати й плекати в повсякденному житті братерство людей перед лицем Єдиного Предвічного Бога, Отця всіх» [1, с. 89].

Есхатологічний зміст християнського міжконфесійного діалогу втілюється як мета не лише для кожного християнина, але й для всього людства на шляху до духовного спасіння. «Ознакою єдності християн є Христова віра: «Моїм Ім'ям виганятимуть бісів, говоритимуть новими мовами, братимуть у руки зміїв; і хоча щось смертоносне вип'ють, їм не зашкодить; будуть покладати руки на хворих, і вони ставатимуть здоровими» (Мк. 16:17–18). Віра, яка об'єднує, – це віра жива і діяльна. Йти і проповідувати тільки Христа (Мк. 16:20)» [6].

Важливим принципом міжконфесійного діалогу є взаємна відкритість як щире вираження своїх ідейних позицій, що поєднується з прагненням зрозуміти точку зору опонента, неупереджено сприймаючи і оцінюючи його позиції. Цінність зміст категорії відкритості реалізується в можливості ефективнішого усвідомлення суб'єктами діалогу ідей та поглядів один одного, сприяє співставленню різних думок, виявленню позицій перетину інтересів і, як наслідок, вироблення узгоджених заходів щодо їх реалізації.

Домінантою в досягненні ефективності міжконфесійного діалогу є дотримання толерантності, адже «без суспільної толерантності не може бути ні національної, ні релігійної злагоди в суспільстві. Поки громадяни України цього не усвідомлять, міжконфесійні суперечки і ворожнеча між ними триватимуть» [2, с. 238].

В толерантному суспільстві дотримання власних релігійних переконань за логікою передбачає визнання такого ж права і за іншими. Вітчизняна релігійна спільнота має яскраві приклади толерантності й порозуміння, що проявилися у спільних богослужіннях священників УПЦ КП, УАПЦ, УГКЦ, РКЦ та протестантських пасторів під час подій Майдану. Водночас, прес – секретар предстоятеля УПЦ МП протоієрей Георгій Коваленко зробив заяву, що на Майдані були присутні і священники УПЦ МП, але не як духовні особи, а як громадяни з власною позицією.

Серед основних вітчизняних християнських конфесій, що мають право називатись національними церквами, найбільш відкриті до міжконфесійного діалогу УГКЦ, УПЦ КП, УАПЦ (тобто, ті церкви, що виникли, або отримали друге відродження в період формування незалежної України), а також закликають приєднуватись УПЦ МП. Водночас, очільник Української православної церкви Московського патріархату митрополит Онуфрій (Березовський) зазначає: «Ми завжди були і залишаємося відкриті для діалогу між різними вітками православ'я, і хочемо щоби було об'єднання. Але в нас є свої принципи – це канони святої православної церкви, і об'єднання може бути лише тільки згідно цих канонів. Ніякі інші аргументи не можуть бути достатніми для нашого об'єднання. Ми будемо спілкуватися з нашими православними братами, будемо шукати шляхи, думаю Бог нам допоможе в цьому» [4].

Предстоятель Української православної церкви Київського патріархату Філарет (Денисенко) та глава Української автокефальної православної церкви Мефодій (Кудряков) раніше робили кроки до подолання церковного розділення

та закликали єпископат, духовенство і вірян очолюваних ними церков, а також українську громадськість сприяти досягненню спільної мети. А 25 лютого 2015 року після смерті Мефодія (Кудрякова) Патріарх Київський і всієї Руси – України Філарет (Денисенко) закликає єпископат Української автокефальної православної церкви відновити діалог про церковну єдність. «Хочу звернутися до архієреїв УАПЦ, які, відповідно до церковного статуту, зберуться для обговорення подальшого життя очолюваної ними церкви. В умовах зовнішньої російської агресії надзвичайно важливою є внутрішня єдність українського народу. Плідний діалог про досягнення єдності між нашими церквами, про подолання існуючих розбіжностей та об'єднання всіх прихильників автокефалії православної церкви в Україні, можуть стати нашим спільним вагомим внеском у боротьбу українського народу за краще майбутнє» [7].

Незважаючи на всі ідеологічні та суспільні протиріччя радянської доби, Глава УГКЦ Святослав (Шевчук) зазначає: «Ми маємо прямувати до примирення з Московським Патріархатом. У контексті такого діалогу ми можемо розвинути нашу співпрацю. Я думаю, що кінцевою метою такого діалогу має бути примирення. Якщо ми досягнемо такого примирення між УГКЦ і Московським Патріархатом, то багато сучасних проблем і непорозумінь, а відтак тих всіх лих, які терплять сьогодні наші вірні, ми зможемо усунути» [5].

Варто зазначити, що впродовж останнього часу УПЦ МП стала більш відкритою до діалогу з іншими Церквами. Про це свідчать, наприклад, присутність священників на інтронізації нового глави греко – католиків, спільний молебень за жертв Голодоморів і політичних репресій, заява разом із представниками УПЦ КП та УГКЦ щодо суспільно – політичної ситуації в Україні.

Таким чином, можемо зазначити, що проблема комунікаційних бар'єрів, що перешкоджають ефективному міжконфесійному діалогу, стоїть швидше в політичній, а ніж у релігійній площині. Водночас, побудова вільної незалежної єдиної України вимагає становлення толерантного суспільства, ґрунтованого на християнських моральних цінностях, тому владним представникам провідних християнських конфесій варто завжди пам'ятати, що слава Церкви якраз і проявляється в любові та милосерді, а також в прагненні створити таку модель гармонії в міжконфесійних відносинах, що ґрунтується за принципах відкритості та взаємної поваги.

Список використаних джерел:

1. Перун М. Передмова до українського видання / Михало Перун // Церква і соціальна комунікація: Найголовніші документи Католицької Церкви про пресу, радіо, телебачення, Інтернет та інші медіа. – Львів: Вид-во УКУ, 2004. – 440 с.
2. Шуба О. Релігія в етнонаціональному розвитку України. – К.: Криниця, 1999. – 324 с.
3. Юнусова Є. Й. Комунікативний простір релігії в європейській культурі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук / Євгенія Йосипівна Юнусова. – Харків, 2005. – 17 с.

4. Онуфрій заявив, що бачить Україну соборною, красивою і могутньою [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.ua/politics/951033-onufriy-zayaviv-scho-bachit-ukrajinu-sobornoju-krasivoju-i-mogutnoju.html> (дата звернення 28.04.2015).

5. Святослав Шевчук: Ми маємо прямувати до примирення з Московським Патріархатом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zz.te.ua/svyatoslav-shevchuk-my-majemo-pryamuvaty-do-prumyrennya-z-moskovskym-patriarhatom/> (дата звернення 4.05.2015).

6. Єдність християн – це свято навернення усіх християн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ofm.org.ua/library/jednist-khrystyjan.htm> (дата звернення 4.05.2015).

7. Філарет закликає УАПЦ об'єднатися з УПЦ КП [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.newsru.ua/ukraine/25feb2015/filaretprizyv.html> (дата звернення 4.05.2015).

Суханов В.Ю.

керівник гуртка,

Енергодарський Центр дитячої та юнацької творчості

БАЗОВІ КАТЕГОРІЇ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗНАННЯ

Однієї з актуальних задач філософії є, з нашої точки зору, подолання прогалин меж філософією та конкретними науковими дисциплінами. З метою систематизації психологічного знання візьмемо як приклад дві пари категорій-протилежностей: «ціле» та «дрібне», «причина» та «наслідок». Ми навмисно узяли за протилежність «цілому» не «часткове», а «дрібне», підкреслюючи неподільність, як ключову ознаку «цілого». «Частини бувають тільки у трупа» (Ф. Енгельс. «Діалектика природи»). Таке вільне ставлення до загально-прийнятих категорій спричинено поставленою нами задачею у цій публікації синтезу філософського та психологічного знання.

Категорійну пару «причина» та «наслідок» ми також представимо у більш зручному для наших цілей вигляді: «свободи» та «полону». Ці терміни прийняті в езотериці (Бейлі А. «Трактат про сім променів»). Очевидно, що, володіючи свободою вибору при породженні причин, індивід опиняється згодом у полоні їх наслідків.

Коли Кант протиставить метафізичне та трансцендентне мислення, або коли психологія протиставить, наприклад, сукцесивне (покрокове) та симультанне (стягнене) сприйняття, або логічне та недиз'юнктивне мислення (напрямок А.В. Брушлінського у діяльнісному підході, ІПАН СРСР), то в усіх цих випадках річ іде про те, що усі види психічних функцій можна підрозділити на «цілісні» та «дрібні». Згідно зі східним ученням, наданим О.І. Реріх в Агні Йозі (2.2.11.2), психічні елементи, які стоять за названими категоріями, відособлено не проявляються, але тільки у з'єднанні. Узяті по одному від двох названих пар, вони дають 4 можливі комбінації та уявлення про принципи побудови усій системи психологічного знання.